

Дар'я Олексіївна Ліференко,
аспірантка,
Житомирського державного університету
імені Івана Франка,
м. Житомир, Україна

УДК 37,091.212.2/3;316-56.45

ЛІНГВІСТИЧНА ОБДАРОВАНІСТЬ ЯК ВИД СПЕЦІАЛЬНОЇ ОБДАРОВАНІСТІ

В статті дано определение понятію «лінгвістическая одаренность», проанализированы основные структурные компоненты лингвистической одаренности и определены пути их взаимодействия.

Ключові слова: *способности, одаренность, творческая одаренность, лингвистическая одаренность, лингвистическая одаренность, креативность.*

The article defines the concept of «linguistic endowments», analyzes the main structural components of linguistic endowments and the ways of their interaction.

Key words: *abilities, 2giftedness, 3creativity giftedness, 5 creativity.*

Знання іноземних мов є важливим аспектом розвитку повноцінного члена суспільства. На сучасному етапі розвитку людства, допомагає визначити професійну спрямованість, розширити наукові горизонти та досягти успіху у діяльності. Соціальне та культурне значення іноземної мови важко переоцінити, особливо у цей історичний період соціально-економічної та політичної розбудови нашої держави, визначення та стабілізації її місця й ролі на міжнародній арені. Все це зумовило переосмислення ролі іноземної мови, як важливого та необхідного засобу міжкультурного спілкування. Тому, іноземна мова активніше набуває статусу соціально-економічного і політичного механізму порозуміння, між різними представниками світової спільноти, у різноманітних сферах їх життєдіяльності.

Володіння іноземною мовою в сучасному світі – одна з важливих складових сучасної, успішної людини. Знання хоча б однієї іноземної мови розширює світогляд, дозволяє пізнати культуру та звичаї іншого народу. Відомий вислів стверджує: «Скільки мов ти знаєш, стільки разів ти людина» і сьогодні це так.

Нині проблема обдарованості перебуває в центрі уваги педагогів, психологів, учителів-практиків, методистів. Про це свідчать численні наукові, методичні публікації, науково-практичні конференції. Серед учених, які вивчали проблему обдарованості можна назвати, як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників, зокрема: О. Антонова, В. Моляко, О. Кульницька, Б. Теплов, Н. Волкова, Н. Лейтес, Ю. Гільбух, Ф. Гальтон, Г. Костюк, С. Науменко, С. Стернберг, М. Холодна, В. Шадриков, Д. Ушаков, Ю. Бабаєва, Д. Богоявленська, Дж. Фрімен, О. Стеценко, К. Хел-

лер та інші. Дослідженням мовної обдарованості у різних країнах світу займаються вчені: Дж. Фрімен, К. Річардсон (Велика Британія), Л. Санчес, К. Розелло (Іспанія), Х. Небер і К. Хеллер (Нідерланди), П. Куль (США), М. Румянцева (Росія), М. Тадеєва (Україна) та ін.

Під обдарованістю, як правило, розуміють розвиток здібностей особистості до рівня вище за умовно «середній», завдяки яким вона може досягти значних успіхів у певній сфері діяльності. Обдарованість у різних людей відрізняється не тільки рівнем прояву, а й якістю (індивідуальністю), оскільки здібності не співіснують одна з одною, а набувають нового характеру, залежно від наявності та ступеня розвитку інших здібностей [1]. Сучасні дослідники розглядають обдарованість, як вищий рівень розвитку здібностей, що супроводжується високими досягненнями у певній галузі діяльності [4]. А коли рівень розвитку спеціальних здібностей високий, йдеться про спеціальну обдарованість [2].

Проаналізувавши основні підходи у сучасній психолого-педагогічній науці щодо пояснення поняття «обдарованість»; дослідивши різні класифікації обдарованості, та, розглянувши основні її структурні компоненти, вважаючи лінгвістичну обдарованість різновидом спеціальної обдарованості, ми, взявши за основу визначення обдарованості О. Кульчицькою та О. Музики, дійшли висновку, що лінгвістична обдарованість — це результат сполучення вищих за середні лінгвістичних здібностей людини, високого рівня лінгвістичної креативності, достатньої мотиваційної бази та сукупності сприятливих факторів для розвитку обдарованої особистості.

У цьому визначенні йдеться, як про вивчення та володіння рідною мовою, так і про іноземні мови (англійську, німецьку, французьку тощо). Ми вивчаємо рідну мову з моменту народження і згадуємо про її вивчення у навчальному закладі, говоримо про вдосконалення набутих лінгвістичних знань та навичок (написання творів, віршів, розвиток дискусійних навичок тощо). Тому, метою нашого вивчення є лінгвістична обдарованість в аспекті вивчення іноземних мов. На нашу думку, рівень оволодіння іноземними мовами може продемонструвати рівень розвитку лінгвістичної обдарованості людини.

Необхідно зазначити, що говорити про лінгвістичну обдарованість та розвиток лінгвістичних здібностей можна, якщо людина на високому рівні володіє більше, ніж однією мовою (однією мовою, окрім рідної).

Результати проведеного анкетування вказують, що більше 70% опитаних учителів мовних дисциплін визначають лінгвістичну обдарованість, як здатність володіння більше, ніж однією мовою, а приблизно 25% опитаних вказують на володіння трьома та більше мовами.

Вивчаючи лінгвістичну обдарованість, та, аналізуючи різні її аспекти, ми вважаємо за доцільне створення структури лінгвістичної обдарованості.

Створюючи таку структуру, взяли за основу концепцію психологічної структури обдарованості російського вченого О. Матюшкіна. На нашу думку, концепція О. Матюшкіна дозволяє подолати однобічні уявлення про вищі інтелектуальні здібності і дозволяє розкрити обдарованість, як загальні підстави творчості в будь-якій сфері, в тому числі, лінгвістичній. Ця концепція дає можливість використовувати накопичений науковий матеріал для психологічної підготовки творчого вчителя, здатного допомогти обдарованим учням.

О. Матюшкін визначив таку структуру творчої обдарованості: домінуючу роль пізнавальної мотивації; дослідницьку творчу активність, що відображається у знаходженні нового, в постановці та розв'язанні проблеми; можливості досягнення оригінальних рішень; можливості прогнозування; здатності до створення ідеальних еталонів, що забезпечують високі етичні, моральні та інтелектуальні оцінки [3]. На базі досліджень вченого, нами створено структуру лінгвістичної обдарованості (див. схему 1) та втілено основні її компоненти. Розглянемо детальніше структурні компоненти лінгвістичної обдарованості.

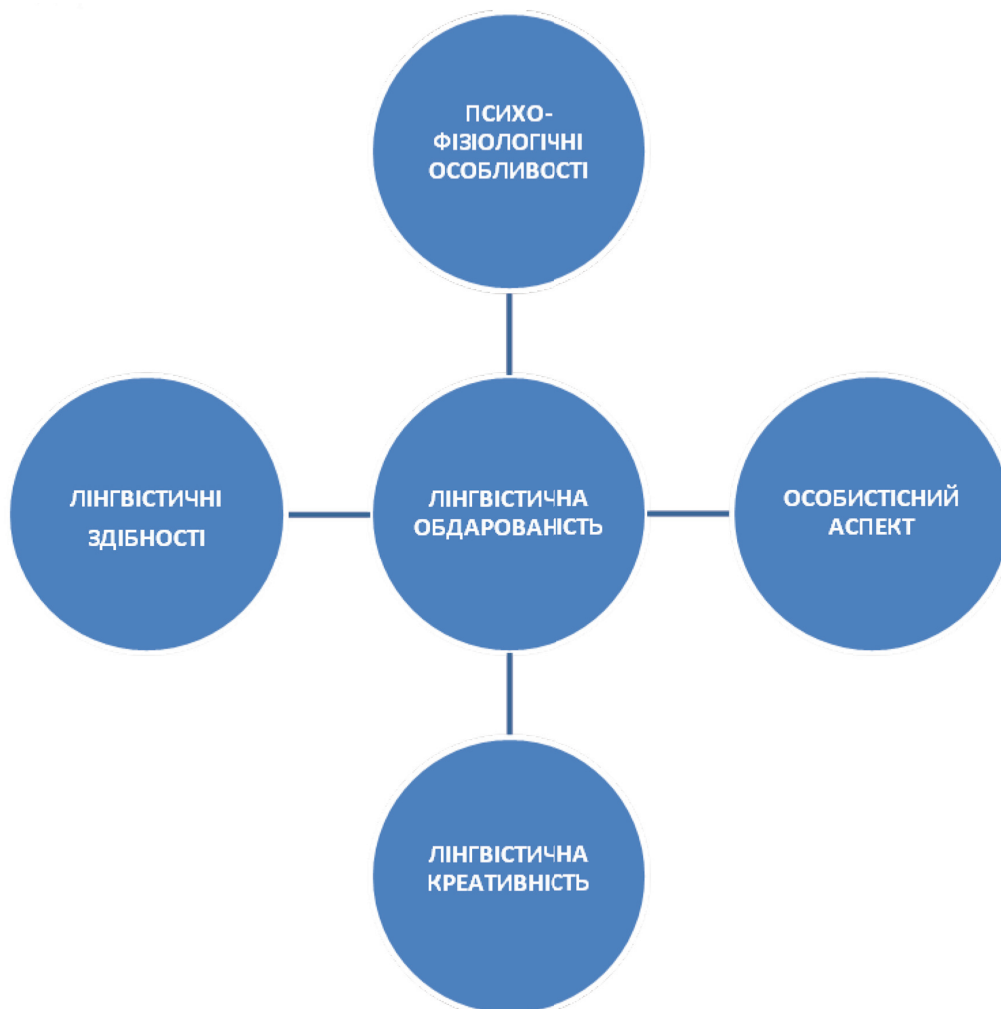

Схема 1. Структурні компоненти лінгвістичної обдарованості

Отже, *першим* компонентом лінгвістичної обдарованості, на нашу думку, є психофізіологічні особливості людини, яка вивчає мову, різні види пам'яті та мислення, увага, увага тощо. Не кожна людина, яка має високий рівень пізнавальної діяльності, є лінгвістично обдарованою. Проте, без пізнавальних процесів неможливий повноцінний розвиток особистості та вивчення мов, зокрема.

Другим структурним компонентом виступає наявність та рівень розвитку лінгвістичних здібностей. Людина, в якій лінгвістичні здібності розвинені у необхідній мірі зможе, за сприятливого впливу інших структурних компонентів, досягти розвитку лінгвістичної обдарованості.

Третім структурним компонентом є особистісний аспект кожного, хто прагне досягти розвитку лінгвістичної обдарованості. Він містить наявність пізнавальної мотивації у вивченні мови, що виражається у формі дослідницької, пошукової активності, в свою чергу, реалізація дослідницької активності забезпечує дитині мимовільне відкриття захопливого світу іноземної мови; здатність бачення перспективи, пізнавальні потреби тощо. Особливу роль відіграє здатність правильно оцінювати результати власної діяльності. Здатність до оцінки забезпечує можливість самоконтролю, впевненості лінгвістично обдарованої дитини у здібностях, визначаючи цим його нонконформізм, самостійність та інші особистісні якості.

Четвертим компонентом є лінгвістична креативність. Як будь який інший вид обдарованості, лінгвістична обдарованість потребує постійного розвитку, змін, вдосконалень. Лінгвістична креативність, як складовий компонент лінгвістичної обдарованості, має стати рушійною силою такого розвитку. Креативність обумовлює ступінь нестандартності запропонованого рішення і визначається можливістю переходу повсякденної проблеми у власну проблему, що потребує творчого розв'язання.

Таким чином, фактом є те, що структурні компоненти лінгвістичної обдарованості поєднані між собою та працюють у взаємодії і неможливо визначити суттєву складову лінгвістичної обдарованості. Тому, вчитель, який прагне розвивати лінгвістичну обдарованість учнів, повинен звернути увагу на функціонування кожного структурного компоненту окремо, а також на гармонійні зв'язки та взаємовплив компонентів.

Обдарованість є явищем, що розвивається впродовж навчання [5]. Погоджуючись з цим твердженням, ми хочемо наголосити, що складним є завданням для педагога розпізнати обдарованість, виявити її особливості. Нам видається ще складнішим розвивати здібності обдарованості та саму обдарованість. У статті ми дали визначення поняттю «лінгвістична обдарованість»; визначили основні структурні компоненти лінгвістичної обдарованості та шляхи їх взаємодії.

Використані літературні джерела

Ильин Е. П. Психология : учебник для средних учебных заведений / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2004. – 560 с.

Мясоїд П. А. Загальна психологія : навч. посіб. – 2-е вид., допов. / П. А. Мясоїд. – К.: Вища школа, 2001. – 487 с.

Матюшкин А. М. Одаренные и талантливые дети / А. М. Матюшкин, Д. Сиск // Вопросы психологии, 1988. – № 4. – С. 88–97.

Музыка О. Л. Творчість з позицій суб'єктно-ціннісного аналізу // Актуальні проблеми науково-методичного забезпечення освітньої практики в системі післядипломної педагогічної освіти : наук.-метод. зб. / За ред. М. М. Забродського. – Київ-Житомир: ЖОП-ПО, 2006. – 196 с.

Савенков А. И. Одарённые дети: особенности психического развития / А. И. Савенков // Магистр, 1997. – № 5. – С. 81–95.

